

Beste lezer,

Dit is alweer het vierde verslag van de fietstocht van Just, Allard en Degi. Dit verslag is geschreven door Degi en beschrijft de reis door Syrië, Jordanië en Israël.

Inmiddels zijn de fietsers alweer bezig met de laatste etappe van de reis. Zij zullen maandag **31 maart a.s. om 17.00 uur** vermoeid maar voldaan aankomen bij

Café De Waag op de Nieuwmarkt in Amsterdam. De Nieuwmarkt is de eerste halte van alle metro's die vanaf Amsterdam Centraal Station (NS) vertrekken. Daarna neemt U de uitgang "Nieuwmarkt".

Vanzelfsprekend zou het erg leuk zijn als U er bij zou kunnen zijn om hun aankomst mee te vieren.

Met vragen en ideeën kunt U altijd op mijn nieuwe adres terecht:

Nickeriestraat 18/1
1058 VW Amsterdam
Tel.: 020 685 13 61

Maar ik wens U nu eerst veel plezier bij het lezen van verslag 4.

Met vriendelijke groet,
Fenneke van Swigchum

Licht nerveus fietsen we door de Zuid-Turkse bossen. Achter elke bocht kan nu de grenspost met Syrië liggen. Syrië is voor ons het eerste "enge" land. Deze indruk hebben we van het 8 uur journaal meegekregen: "...een meedogenloze dictator, de "bad guy" van het Midden Oosten, die zijn land met grof geweld onder de duim houdt". Hoe zou men op drie weerloze westerlingen op mooie fietsjes reageren? Een paar krottige gebouwtjes en een slagboom geven de grens aan. Alleraardigste douaniers helpen ons snel aan de benodigde visa en dat alles voor slechts een kleine vergoeding. Duitse campertoeristen, die wij later zouden ontmoeten, hadden hier \$200 voor betaald. Alweer hebben onze fietsen ontwapenend gewerkt.

Voor het eerst op onze tocht krijgen wij met Arabieren te maken. Daar wij op onze tocht vele Arabische landen zullen aandoen, zullen zij een grote stempel op onze reis gaan drukken. Het volk zal ons stof geven voor vele discussies en overpeinzingen in een poging hun cultuur te doorgronden. Maar omdat zal blijken dat die cultuur erg ver van de onze afstaat, zult U de komende tijd, waarschijnlijk meer vragen dan antwoorden in onze verslagen vinden met betrekking tot de Arabieren en de Islam.

We herkennen de eerste Arabieren aan hun enkellange "jurk" en hun "Arafat-sjaal", waarmee het hoofd wordt omzwachteld. Het geheel wordt gecomplementeerd door een dikke snor, het teken van mannelijkheid. Hun taal, het Arabisch, wordt, weliswaar in verschillende dialecten, in alle Arabische landen gesproken. De vreemde klanken komen vervaarlijk op ons over. De vrouwen dragen kleurige gewaden en het haar wordt zorgvuldig bedekt door een hoofddoek. Als wij langsfietsen wordt met die doek ook vluchtig de mond bedekt.

We bevinden ons in het noord-westen van het land, aan de Middellandse Zee-kust. Dit is het groenste en meest vruchtbare gedeelte van het land. Naarmate we naar het zuid-oosten gaan, zal het landschap langzaam in woestijn blijken over te gaan.

Omdat het land in de kuststrook zo vruchtbaar is, is het er dichtbevolkt. Het is aan het eind van de eerste dag dan ook heel moeilijk een kampeerplekje te vinden. Overal sinasappelboomgaarden, plukrijp, met huizen er tussen. Als men ons een boomgaard in zou zien gaan, zou men ons voor sinaasappeldieven aanzien. Wij weten echter ongezien een droge wateropvangtank in een boomgaard te bereiken en daarin ons kampement op te slaan. Maar 's

avonds worden we verrast door een tropische hoosbui waar geen einde aan lijkt te komen. We moeten evacueren, willen we niet verzuipen in onze wateropvangtank. De donkere boomgaard is één grote plas. Zal dit dan de eerste keer zijn dat we tot op onze laatste droge draad verregen? Drie maanden van teamwork moeten nu de doorslag geven. Gewapend met regenkleding en zaklantaarn gaat Degi op zoek naar een plat stukje grond voor de tenten, die alvast door Just en Allard in de reeds vollopende watertank in elkaar worden gezet. Degi komt met goed bericht terug en loodst Just en Allard door de plassen naar een geschikt stukje grond. Binnen dertig seconden worden de tenten opgezet. De menselijke keten met drie schakels weet ook de tassen droog in de tenten te krijgen. Die nacht was de warme slaapzak comfortabel als nooit tevoren.

De volgende morgen is Just jarig. Drie sinasappels op een stokje krijgt hij als cadeau. We fietsen de havenstad Latakia binnen. Als we bij een bakker om brood vragen, krijgen we een soort dikke pannenkoeken. We krijgen ze warm van de lopende band en we krijgen ze gratis. De Syriërs stijgen bij ons in aanzien. Overal in de stad worden we enthousiast begroet, meestal met een kopje thee en altijd met de woorden: " You are welcome."

In hetzelfde Latakia stapt Allard met zijn fiets op de bus naar Damascus, omdat het voor hem de enige manier is om op tijd in Jeruzalem te zijn, waar zijn Engelse vriendin hem opwacht. Degi en Just vervolgen hun weg het binnenland in. De typisch Arabische huizen langs de kant van de weg zijn uit beton opgetrokken en worden niet geschilderd. Op de bovenste verdieping staan betonnen funderingen met stalen stangen die daar als heksenvingers uit omhoog steken. Wij denken eerst dat de bouw hier voortijdig is gestaakt, maar het blijkt een voorbereiding op de toekomst, wanneer de familie zo zal zijn uitgebreid dat een nieuwe verdieping noodzakelijk is.

Opvallend is het aantal reclameborden voor westerse merken dat langs de kant van de weg staat. Maar naarmate we Damascus naderen wordt dat aantal overtroffen door het aantal portretten van de Syrische president Hafez al Assad. Je ziet hem overal. Langs de weg, op autoruiten en op winkelramen. Een associatie met Big Brother komt snel bij je op, zeker als je de metershoge standbeelden ziet. En overal staan er hartjes bij: "Assad we houden van je!" Men zegt dat zonder de harde hand van Assad een Joegoslavische situatie zou kunnen ontstaan. In Syrië wonen Soenieten, Druzen, Christenen en een minderheid van Assad's eigen Alaviëten (12%) die de macht in handen hebben. De mensen hebben het arm, de winkels verkopen slechts het meest essentiële, maar toch lijkt men niet ongelukkig. Het lijkt alsof men met de situatie heeft leren leven: over de politiek moet je mond houden, niet over nadenken, dan overleef je het wel.

Een positieve uitzondering op het troosteloze intensief gebruikte landschap is de kruisvaardersburcht Crak des Chevaliers. Dit grote dubbel ommuurde fort is nog zo goed als intact en spreekt zeer tot de verbeelding. Je kunt er urenlang ronddolen op de torens, in de ridderzalen en in de paardenstallen. En als je je zaklamp bij je hebt kan je in de kelders plekken vinden waar sinds de riddertijd niemand meer lijkt te zijn geweest.

Tijdens het inkopen doen ontmoeten we Anwar, een sympathieke vijftwintig jaar oude architectuurstudent. Hij nodigt ons uit voor een heerlijke maaltijd. We zitten op de grond en eten gezamenlijk van één schaal, waar de moeder de ene na de andere lekkernij op uitstalt. Hij vertelt over zijn vriendin, die ook architectuur studeert. Haar vader wil een huwelijk tussen hen niet goedkeuren, omdat hij niet religieus genoeg is. Toch trouwen zou haar dood betekenen, de enige manier waarop de familie de schande zou kunnen verdragen. Hij is reeds bij de

Amerikaanse en Canadese ambassade geweest voor een visumaanvraag, maar die vallen hier niet voor het Romeo en Julia-drama. Wij echter beloven te doen wat we kunnen om voor hem een Nederlands visum te krijgen, zodra we terug zijn van onze tocht.

We vervolgen onze weg volgens een Syrische kaart die we hebben kunnen bemachtigen. Heel geestig: dat de Golan-hoogte door Israël bezet is, valt niet te zien, Israël zelf is wit en de grens met Turkije ligt een stuk noordelijker. De huidige Turks-Syrische grens wordt aangegeven met "temporary boundary" (tijdelijke grens).

Damascus is voor ons een doorsnee oriëntaalse stad. Druk, veel moskeeën en opdringerige mensen. Die laatsten zijn er de oorzaak van dat we binnen een half uur de stad weer uit zijn. Later horen we dat we hierdoor mooie plaatsen hebben gemist, zoals de oude stad. Maar ja, we kunnen op onze tocht toch niet alles bekijken.

Wel gaan we nog even de markt op om inkopen te doen. Afdingen hebben we nu goed onder de knie, althans als we dat mogen afleiden van de beteuterde gezichten van de verkopers. Belangrijk is het dat je, voordat je bestelt naarde kiloprijzen vraagt en niet afwacht tot je het totaalbedrag krijgt voorgeschoteld. Even belangrijk is dat je van tevoren zelf een reële kiloprijs in je hoofd hebt. Het beste is het om veel kleingeld op zak te hebben, je zelf bedachte bedrag in de handen van de verkoper te drukken en weg te lopen.

Eenmaal Damascus uit, nemen we de rustige snelweg richting Jordanië en vermijden zo de druk bevolkte gebieden. We hebben namelijk genoeg gekregen van alle kopjes thee die ons worden aangeboden. Als we ergens even stoppen is er direct een samenscholing en wordt ons in het gebroken engels naar onze naam gevraagd. We zijn publiek vermaak.. Vielen we niet zo op als vreemdelingen, dan konden we de samenleving veel meer in haar authentieke vorm in ons opnemen.

Op de Syrisch- Jordaanse grens worden we door norske Syrische douaniers staande gehouden. Ze vragen of we naar Israël gaan. We ontkennen om moeilijkheden te voorkomen. Jordanië is veel vrijer, vrolijker en welvarender. De mensen, ook de meisjes lachen op straat, de winkels zijn gevuld en ze hebben zelfs pin-automaten. De mannen begroeten ons weer zeer enthousiast en het valt op dat we hier intelligente gesprekken kunnen voeren. Sinds 1994 is er vrede met Israël en men is er dik tevreden mee. Iedereen wil dat wel aan ons kwijt. Helaas klinkt overal weer de Arabische hoofdpijnmuziek: een gillende stem die op en neer jengelt, veel toeters en bellen en violen die aan het einde van elke zin hun partijtje meezagen. Het zal de cultuurkloof wel zijn; we begrijpen niet hoe mensen dit mooi kunnen vinden.

We moeten kiezen: of met studenten praten in de hoofdstad Amman, of kerstmis vieren in Jeruzalem. Onze drang naar rust en vakantiedoet ons voor het laatste kiezen, vooral ook omdat de ouders van Just en Allard naar Jeruzalem zullen komen en omdat we Allard en zijn vriendin dan weer zullen zien. We slaan de weg in richting de Israëlische grens. De weg golft hier van berg naar berg met extreem steile hellingen. Op een van die hellingen , waar we ons drijvend in het zweet naar boven werken, maant een Arabier ons vanuit zijn auto tot stoppen. "Hello, where do you come from?" Grrr! Beseft zo'n kerel dan niet dat we op dat moment even geen zin hebben in gesprek? Hoe vriendelijk en gastvrij ze ook zijn, we kunnen de Arabieren niet begrijpen.

We steken de Jordaan over en bereiken de Israëlische grenspost. Wat een wereld van verschil. Draaiden in Syrië en Jordanië de meisjes zich beschaamd om als we ze naar de vroegen, hier staan een paar jonge stoere meiden ons naar ons paspoort te vragen. Bij het zien van onze leeftijd zeggen ze dat ze hadden geschat dat we ouder waren, maar ze vervolgen daarop met:

"Good for me!". Met hun telefoonnummers op zak fietsen we Israël binnen. Wat een land! Hier waren we echt aan toe. We stoppen bij het eerste wegrestaurant en genieten zittend in een warme decemberzon intens van ons eerste Magnumijsje. De serveerster is koeltjes, de tafeltjes zijn steriel schoon en niemand wil met ons praten. Wat een luxe!

We fietsen onder het Meer van Tiberias langs door eindeloos groene velden. De Nederlanders hebben vruchtbaar land van de zee onttrokken, de Israëliërs onttrekken het van de woestijn. en ze weten met behulp van geavanceerde irrigatietechnieken, hun gewassen te verbouwen met slechts 30% van het water dat wij ervoor nodig hebben. Water is van levensbelang voor Israël. De Jordaan wordt gedeeld met Jordanië en geeft veel te weinig. De rivier lijkt meer op een beekje. Het enige reservoir van belang is het Meer van Tiberias. Deze tijd, de winter, is de tijd dat het meer moet volstromen met regenwater. De weersvoorzichten zijn dan ook het gesprek van de dag. Waterplanning is een belangrijk onderdeel van het vredesakkoord met Jordanië. Er bestaan plannen om samen een kanaal te graven van de Rode Zee naar de vierhonderd meter lager gelegen Dode Zee. Met dat kanaal kan dan water worden ontzilt, electriciteit worden opgewekt en zou de met uitdroging bedreigde Dode Zee kunnen worden gered. Alleen de financiering vormt nog een groot probleem.

Omdat we snel in Jeruzalem willen zijn, willen we afsnijden en door het Jordaan dal over de bezette West Bank fietsen. Bij het militaire checkpoint staat aangegeven dat het verboden gebied is voor individuele buitenlanders, maar met een strak gezicht fietsen we zonder problemen langs de soldaten.

De weg vermijdt de Palestijnse steden die tegenwoordig onder zelfbestuur staan, en leidt alleen langs joodse nederzettingen. Het zijn kleine dorpjes van verplaatsbare bungalows met veel prikkeldraad er omheen. Dat ze verplaatsbaar zijn zou in de toekomst nog eens goed van pas kunnen komen.

De Palestijnen die we langs de weg tegenkomen zijn de eerste Arabieren die ons niet toeschreeuwen. Ze bekijken ons stilletjes, van een afstand. Bij Jericho gaan we van de hoofdweg af omdat we de stad wel eens nader willen bekijken. Het is de hoofdstad van de Palestijnse Nationale Autoriteit en overal hangt de vlag. We concluderen dat het zelfbestuur een goede zaak is. De Palestijnen schreeuwen en lachen weer en vertonen de Arabische uitbundigheid die we gewend zijn. Ze kunnen hier weer zichzelf zijn. Het gezellige straatbeeld wordt aangevuld door Palestijnse politieagenten. Ze ogen vriendelijk, maar schijnen, als het nodig is hard, doch succesvol op te kunnen treden. Ze willen zich bewijzen en laten zien dat Palestijnen heel goed in staat zijn zichzelf te besturen.

Op 24 december, precies volgens het schema, arriveren we in Jeruzalem. We worden warm ontvangen door de familie Roozelaar. Zij zijn zeer goed bevriend met Degi's familie, die één van de Roozelaars tijdens de Tweede wereldoorlog een veilig onderkomen bood. Ofschoon joden geen kerstmis vieren, wordt voor ons met kaarslicht toch een beetje de sfeer gecreëerd. Tijd voor rust en vakantie is aangebroken. Fysiek en geestelijk zijn we hier alledrie (Allard heeft zich weer bij ons aangesloten) aan toe. We hebben even genoeg van alle wereldproblemen en we hebben tijd nodig om al onze indrukken op een rijtje te krijgen. De ouders van Just en Allard komen over met de nodige oplapmiddelen: veel drop, koekjes en fietsonderdelen. Heerlijk is ook alle post die we rechtstreeks naar Israël toegestuurd krijgen. Iedereen hartelijk dank hiervoor!

Na een week met Just en Allards ouders Jeruzalem en omgeving te hebben bekeken, gaan we, met de bus dit maal, naar het zuiden om nog meer vakantie op te snuiven. We bereiken Dahab in Egypte, aan de Rode Zee-kust. Dit is een heerlijk palmenstrandje waar eten en logies zo goed als niets kosten. We liggen er vijf dagen op het strand en exploreren het schitterende koraalrif met duikbril en snorkel. Ook maken we een tweedaagse kamelentocht met bedoeïnen, die ons veel leren over het overleven in de natuur. Lessen die we later goed blijken te kunnen gebruiken (zie verslag5). Uiteindelijk nemen we de boot naar Jordanië en bezoeken daar de prachtige in de rode rotsen uitgehakte stad Petra.

Zoals U misschien reeds uit onze verslagen heeft opgemerkt, is het vuur onder de door ons opgerichte homepage van Forum International bij studenten te promoten niet meer zo fel als het geweest is. Halverwege onze tocht is het hoog tijd voor een evaluatie. Wij wilden met het oprichten van Forum International een meerwaarde aan onze tocht geven. Het promoten van de homepage bij buitenlandse studenten zou contacten moeten opleveren, waardoor wij een beter inzicht in de cultuur van het land van die studenten zouden krijgen. Daarnaast zou het meebrengen van onze homepage ons niet met lege handen bij de studenten doen aankomen. Zij bieden ons een kijkje in hun cultuur en wij bieden hun de mogelijkheid om met andere studenten van rond de Middellandse Zee te discussiëren.

Wij hebben nooit de intentie gehad om, zoals sommigen van u misschien mochten denken, met behulp van onze homepage de permanente vrede in het Midden Oosten veilig te stellen. Mocht iemand toch die indruk hebben gekregen dan spijt ons dat. Het zal aan de enthousiaste toon van onze eerste brieven aan U hebben gelegen.

Tot nu toe is ons doel met Forum International in zoverre bereikt, dat we tijdens het promoten vele interessante studenten hebben leren kennen. Ons adressenboekje vult zich snel, natuurlijk ook met veel adressen van niet-studenten en het geeft ons de kans om extra veel over de diverse landen te weten te komen.

Het tweede doel, het aanbieden van de mogelijkheid om met andere studenten van rond de Middellandse Zee te discussiëren, is helaas nog niet bereikt. Wij hebben ons verkeerd laten inlichten over de internetmogelijkheden op de diverse universiteiten en in veel landen was het niveau van het engels onder de studenten lager dan verwacht. Daarnaast ben je afhankelijk van de inzet van studenten en die schijnen het in het buitenland, net als in Nederland, altijd te druk te hebben. Wel is het zo dat de homepage zeker de moeite van het bekijken waard is. De foto's van onze tocht staan er op, evenals onze engelstalige verslagen. Gelukkig heeft men hiervoor onze homepage wel vaak weten te vinden, reeds zo'n duizend keer.

We kunnen concluderen dat de discussiehomepage in de huidige vorm nog niet levensvatbaar is. Eenmaal thuis zullen wij bekijken of, en zo ja in welke vorm, de homepage door gaat. Intussen blijven wij tijdens onze reis op zoek naar interessante contacten, al dan niet onder de studenten, om meer over de landen te weten te komen. Deze contacten dienen zich op dit gedeelte van onze tocht zo vaak aan, dat we Forum International daar niet voor nodig hebben. Daarom zijn we er niet altijd meer zo op gebrand om de universiteiten te bezoeken. Op sommige momenten zitten we zelfs zo vol met indrukken dat we alleen nog maar rust willen, om alles weer op een rijtje te kunnen zetten, en de studenten te laten voor we ze zijn. Natuurlijk zullen we zo nu en dan, wanneer behoefte hebben aan de, vaak meer genuanceerde, kijk van studenten, de universiteiten blijven aandoen. Ons uiteindelijk voornaamste doel is namelijk om zo veel mogelijk over de landen te leren en daarnaast om die informatie aan U, de sponsor die de tocht heeft helpen mogelijk te maken, zo helder en inspirerend mogelijk over te brengen.

Jeruzalem is zo'n voorbeeld waar we al snel zoveel interessante mensen ontmoeten, dat een bezoek aan de universiteit voor ons overbodig is. De vele gesprekken die wij voeren maken duidelijk dat de Israëliërs op dit moment sterk verdeeld zijn in hun mening over het vredespro-

ces met de Palestijnen. Gelukkig zien veel mensen in vrede voor Israël de enige mogelijkheid waarin het economisch onstabiele land zich kan ontwikkelen tot een welvarende natie. Buitenlandse investeerders en toeristen heeft Israël nodig. En beiden zijn afgeschrokken door de nipte verkiezingsoverwinning van Nethanjahu en zijn Likoeidpartij en de anti-vredespolitiek die daarop volgde. Gelukkig zag de nieuwe premier, na onze komst, op tijd in dat hij met die politieke koers Israël verder in een isolement bracht en sloot hij, nog tijdens ons verblijf in Israël, het Hebron-akkoord. Dit akkoord regelt, naast de terugtrekking van Israëlische troepen uit Hebron, een vergaand tijdschema waarin de Israëliërs zichzelf verplichten om haast te maken met het vredesproces.

De mensen die wij spreken en die voor de vrede zijn, begroeten dit akkoord met een gematigd enthousiasme. Hoewel hun mening over het vredesproces op één lijn ligt de onze en waarschijnlijk ook de uwe, is het enige verschil dat bij hun het wantrouwen blijft bestaan tegenover de Arabieren. En dat is begrijpelijk als je de situatie voorstelt. Zij worden omringd door miljoenen Arabieren van wie velen het als hun levenstaak zien jou en jouw land te vernietigen.

Zeer interessant zijn onze gesprekken met de mensen die niet veel goeds in het vredesproces zien. Vaak, lang niet altijd, zijn dit de Israëliërs met een joods-religieuze levensovertuiging. Zij zien Israël als het Beloofde Land dat hun door God geschonken is. Sinds Abraham is het lot van de joden met het land verbonden. meerdere keren in de geschiedenis zijn ze er verdreven, maar altijd bleef het verlangen bestaan er ooit weer terug te komen. Sinds 1948 hebben de joden hun eigen staat. Vanwege de voortdurende Arabische vijandigheden hebben ze daar in 1967 de Golanhoogte en de westelijke Jordaanoever aan toegevoegd, naast de Gazastrook die toen reeds was bezet.

Iedereen zal het erover eens zijn dat vrede met de Arabieren alleen bereikt kan worden door de bezette gebieden aan de Palestijnen terug te geven. Dat is inmiddels gebeurd met de Gazastrook. Dat is een overbevolkt ghetto waar niets wil groeien. Niemand heeft geprotesteerd toen de Palestijnen daar zelfbestuur kregen. Maar als je het met sommige joods-religieuze mensen gaat hebben over de teruggave van de Westbank, om maar niet te spreken over de Golanhoogte, dan kan je een felle discussie verwachten. Die krijgen we dan ook. Naast veel religieuze redenen, worden er ook veiligheidsredenen gegeven waarom de bezette gebieden niet teruggegeven zouden moeten worden." De Arabieren zijn nooit te vertrouwen geweest, waarom zouden we ze nu wel vertrouwen?" Wij beamen, door eigen ervaring wijs geworden, dat het Arabische volk in z'n geestelijke groeiproces nog achter ligt, maar we wijzen erop dat dat het volk zich wel degelijk ontwikkelt. Op een dag zullen de Arabieren het niveau hebben bereikt waar zij rijp zijn voor vrede. Voor de Jordaniërs is die dag reeds gekomen en voor de Palestijnen zal die dag niet ver meer zijn. En zodra zij er rijp voor zijn, moet hen ook de kans geboden worden om die vrede aan te gaan. Anders krijgen vervalt men weer tot het niveau van stenengooien.

De religieuze redenen vinden bij ons minder waardering. Voor religieuze joden verkondigt het verhaal uit de Torah, dat de christenen dat kennen uit het Oude Testament, de absolute waarheid. Dus valt niet te onderhandelen over de bezette gebieden. Het land is de joden immers beloofd door God.

Naast territoriale claims, heeft de joodse religie het ook over het feit dat de jeugd vroeg, voor de leeftijd van 18 jaar, moet trouwen. Dit en andere voorbeelden maken ons duidelijk dat het bijbelse verhaal, hoeveel schitterende wijsheden het ons ook brengt, uiteindelijk geschreven is voor en door mensen uit een bepaalde tijd. Vroeger was het belangrijk dat vrouwen veel

kinderen baarden omdat het, vaak onder barre omstandigheden, levende volk constant met uitsterven bedreigd werd. Tegenwoordig kennen wij het probleem van de overbevolking. Onze religieuze gesprekspartners zien dat echter niet als een probleem. zij verwachten dat een groot gedeelte van de goddeloos (lees:westers) levende wereldbevolking zal overlijden aan AIDS. Of we nu zullen vergaan of niet; feit is dat men ons, niet-religieuze jogenen, moeilijk kan overtuigen met bijbelse argumenten.

We zijn bij elkaar opgeteld ruim twee weken in Israël gebleven en hebben genoten van het land en de gastvrijheid van de familie Roozelaar. Precies wat wij nodig hadden om op adem te komen voor het tweede gedeelte van onze tocht. De Israëliërs zijn geïnspireerde en geestkrachtige mensen. Misschien heeft de moeilijke situatie waarin ze leven ze wel zo gemaakt. jongens en meisjes moeten het leger in. Zeer goed voor de persoonlijke ontwikkeling denken wij. Het zet je met beide benen op de grond. Het gemis voor de Nederlandse samenleving dat de jongeren niet meer zo'n mogelijkheid hebben. Nu gaan ze naar alternatieven zoeken en maar vreemde dingen doen. Bijvoorbeeld fietsen rond de Middellandse Zee.

Hoewel wij de politieke waarde van de joodse-religie niet erkennen, genieten wij intens van de spirituele rijkdom die ervan uitgaat. Schitterend zijn de wekelijkse shabatvieringen, op welke gelegenheden de hele familie bij elkaar komt en al zingend, biddend en lachend kracht opdoet voor de komende week. Leeftijdsgenoten die op zaterdagmorgen naar de synagoge gaan doe ons inzien dat zoiets geen kwestie is van wel of niet geloven, maar dat het gewoon een wekelijks moment is van meditatieve rust dat je veel goed doet.

Het is een moeilijke tijd die de Israëliërs nu doormaken. Gewelddadige incidenten zijn dagelijks nieuws. Je merkt de spanning op straat. Je kan geen blikje in de afvalbak gooien zonder dat een veiligheidsagent hem er weer uitvist om te kijken of het geen bom is. In het leger is praten over politiek streng verboden om het gevaar van onderlinge verdeeldheid zoveel mogelijk in te dammen. Uiteindelijk is het misschien wel goed dat de akkoorden door de Likoeid worden gesloten en niet door de Arbeiderspartij van Peres. Zo kan men later niet zeggen dat een nipte meerderheid het land heeft verraden.

Het Israëlisch-Palestijnse conflict blijft één van de moeilijkste en belangrijkste problemen op deze wereld. Wij zien het recht van de joden op een nationale thuishaven, na eeuwen van gruwelijke vervolging. De Israëliërs hebben hun land mooi gemaakt zij houden er van. Maar ook zien wij het recht van de Palestijnen op een plek waar ze in vrijheid en onafhankelijkheid kunnen leven. Die plek ligt niet in een ander Arabisch land, waar ze nooit een volwaardige positie zouden krijgen, maar in en rond de steden waar ze nu zelfbestuur hebben. Zoals wij reeds zagen kunnen de Palestijnen daar zichzelf zijn en opgroeien tot een volk dat de vrede waard is. Laten we daarom hopen dat het vredesproces voortgezet wordt en dat het zijn vruchten gaat afwerpen.

